

Budowanie wspólnoty w Chrystusie poprzez słowo; Diakonia i caritas w budowaniu wspólnoty Kościoła oraz Kairologia – teologiczna analiza aktualnej sytuacji działania Kościoła. Każdy temat podzielony jest na kilka albo nawet kilkanaście zagadnień, na które składają się odpowiednie polecenia do wykonania na podstawie proponowanych tekstów, bardzo solidnie i fachowo wybranych przez autorkę z dokumentów Kościoła albo literatury przedmiotu. Aby umożliwić całościowy przegląd proponowanej literatury do analizy, na końcu danego tematu została podana bibliografia.

Druga część pomocy naukowych dotyczy wybranych zagadnień z teologii pastoralnej szczegółowej oraz teologii laikatu i apostołstwa. Podobnie jak w części pierwszej mamy tutaj teksty do analizy oraz zadania do wykonania w ramach następujących tematów: Duszpasterstwo w misji Kościoła (Rodzaje duszpasterstwa, Duszpasterstwo działalnością zorganizowaną, Duszpasterstwo działalnością planowaną, Duszpasterstwo działalnością zespołową, Pastoralna tożsamość prezbitera); Duszpasterstwo zwyczajne Kościoła (Teologiczna refleksja dotycząca parafii, Typologia parafii, Parafia miejscem duszpasterstwa zwyczajnego, Problemy współczesnej parafii, Potrzeby odnowy parafii); Duszpasterstwo nadzwyczajne Kościoła (Diecezja miejscem realizacji duszpasterstwa, Dekanat miejscem realizacji duszpasterstwa, duszpasterstwo nadzwyczajne – specjalne, duszpasterstwo nadzwyczajne – specjalistyczne); Teologia laikatu i apostołstwa (Podstawowe pojęcia, Świeccy w Kościele na przestrzeni wieków, Apostołstwo świeckich, Realizacja zadań apostołskich, Prezbiterzy i świeccy we wspólnocie Kościoła). Proponowane tematy pokazują, jak szeroki jest zakres działalności duszpasterskiej Kościoła, która domaga się nie tylko poznania, ale także adekwatnego jej realizowania hic et nunc. Z pewnością mogą się do tego wydatnie przyczynić pomoce naukowe zawarte w dwóch tomach materiałów do ćwiczeń z teologii pastoralnej.

Ks. Bogdan Biela, Uniwersytet Śląski

Beziehung leben – zwischen Ideal und Wirklichkeit, Hrsg. W. Krieger, B. Sieberer, Wagner Verlag, Edition Kirchen–Zeit–Geschichte, Linz 2010, ss. 198, ISBN 978-3-902330-47-5.

Człowiek jest istotą rodzinną i jego powołaniem jest życie w rodzinie, do której droga prowadzi przez małżeństwo. Jak czytamy jednak w konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, „Małżeństwo [...] nie jest ustanowione wyłącznie dla rodzenia potomstwa; sama bowiem natura nierozzerwalnego związku między dwoma osobami oraz dobro potomstwa wymagają, aby także wzajemna miłość małżonków odpowiednio się wyrażała,

aby się rozwijała i dojrzewała” (nr 50). Jest ona bowiem wartością, która stanowi o wewnętrznej konstrukcji małżeństwa, o tym, że jest ono „głębką wspólnotą życia i miłości” (tamże, nr 48).

Miłość małżonków, która jest źródłem właściwych relacji wzbogacających ich wzajemną więź, daje następnie początek życiu rodzinnemu. Sprawia, że dwoje ludzi wiążących się nierozzerwalnym węzłem na całe życie szuka własnego dopełnienia w sobie i dziecku. Dzięki niej wspólnota małżeńska istnieje. Ważniejsze dla niej jest „my” niż „ja” lub „ty”. W jej blasku wartością staje się również wspólne dobro i oddanie się w darze współmałżonkowi. Oddanie to jest pełnowartościowe, gdy wyraża dojrzałe pragnienie woli, a nie tylko uczucia; objawia się jako chęć wzajemnej przynależności i służby wybranej osobie. Wybiera ją bowiem dla niej samej, aby dać jej wszystko, a nie dla samych wartości seksualnych lub gry uczuć. Osobowa miłość małżeńska jest wtedy stała, gdyż nie jest podporządkowana zmiennej zmysłowości i uczuciowości, chociaż stwarza również możliwość ujawnienia się całej pełni ich bogactwa, dostępnego w relacjach między dwojgiem ludzi, którzy pragną swego dobra.

Z obawą należy dziś patrzeć na potęgujące się, zwłaszcza w Europie Zachodniej, niekorzystne procesy społeczno-kulturowe, których niepokojącym następstwem są pojawiające się objawy degradacji miłości małżeńskiej, niszczące w małżeństwie i rodzinie jakość stosunków międzyosobowych, a w dalszej kolejności prowadzących także do wzrastającej stale plagi rozwodów i utrwalającej się mentalności przeciwnej poczęciu nowego życia.

Na te zagadnienia zwraca również uwagę niniejsza recenzowana monografia naukowa (*Beziehung leben zwischen Ideal und Wirklichkeit*), będąca owocem kolejnej konferencji naukowej pastoralistów obszaru języka niemieckiego (Österreichische Pastoraltagung), która pod tym samym tytułem odbywała się w domu formacyjnym St. Virgil w Salzburgu od 7 do 9 stycznia 2010 roku. Oprócz wielu znanych pastoralistów, pedagogów i psychologów z Austrii i Niemiec, zgromadziła ona także licznych słuchaczy z innych krajów europejskich (np. Belgia, Polska), którzy pod różnym kątem widzenia zajęli się tą zaproponowaną przez organizatorów problematyką. Zdaniem wielu prelegentów, doniosłość posługi pastoralnej Kościoła wobec małżeństwa i rodziny, powinna wynikać obecnie nie tylko z powodów merytorycznych, ale także z powodu wielu uwarunkowań egzystencjalnych, niosących zagrożenie dla właściwego kształtowania się relacji małżeńskich i rodzinnych. Zagrożenia te tkwią w specyficznym kształcie kultury i wytworzonej przez nią obyczajowości, odcinającej życie rodziny od właściwych jej źródeł duchowych i moralnych. Wokół tych spraw toczą się dziś coraz głośniejsze dyskusje. W całej Europie, zwłaszcza w Europie Zachodniej, obserwowane są wciąż trwające procesy cywilizacyjne, oddziałujące w kierunku zdegradowania miłości i życia duchowego rodziny do poziomu hedonistycznego utylitaryzmu. Najjaskrawszym przejawem tego trendu są dziś próby nadawania konkubinatom i związkom homoseksualnym tych samych praw, które należą się małżeństwu i ro-

dzinie. Wszystko to wiedzie do zagrożenia miłości małżeńskiej, a w konsekwencji do rozpadu więzi małżeńskiej i rodzinnej, czego konsekwencją są rozwody.

W anonsonowanej publikacji poddano wnikliwej analizie i ocenie narastanie tych zjawisk w dzisiejszej Austrii. Problem ten rozważany jest tu głównie pod kątem refleksji pastoralnoteologicznej i to zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym.

W pierwszej grupie artykułów przedstawione zostały aktualne uwarunkowania dla życia rodzinnego w tym kraju. Ich autorzy pokazują, że w społeczeństwie konsumpcyjnym, do którego należy zaliczyć dziś także Austrię, wartość nierozzerwalności małżeństwa jest obecnie coraz bardziej lekceważona (Johannes Ulz, *Kirchliche Vorstellungen von Ehe und Familie*); z coraz większą nachalnością żąda się też prawnego uznania nowych „form związków” oraz wspólnego życia, które de facto nie mają nic wspólnego z tradycyjnym obrazem rodziny. Czyni się również starania, mające na celu zalegalizowanie związków homoseksualnych. Zdaniem niektórych prelegentów, decydujące znaczenie w tych przemianach ma przede wszystkim liberalna polityka władz austriackich oraz narastająca prywatyzacja życia, niszcząca prawdziwą więź małżeńsko-rodzinną (por. Martina Beham-Rabaner, *Paar- und Familienbeziehungen heute: Balanceakt zwischen Anforderungen und Überforderungen*; Johannes Ulz, *Kirchliche Vorstellungen...*).

Bardzo interesujące są też analizy tej sytuacji, przedstawione w drugiej części publikacji. Autorzy tych artykułów zwracają m.in. uwagę na to, że dokonujące się w społeczeństwie austriackim na płaszczyźnie małżeńskiej i rodzinnej przeobrażenia są bardzo niepokojące, ponieważ godzą one w różnej mierze w prawdę o godności osoby ludzkiej oraz wypaczają samą ideę rodziny jako miejsca wspólnego życia i intymnych relacji małżeńskich męża i żony (por. Alfons Vansteenwegen, *Liebe, ein Tätigkeitswort*). Na uwagę zasługują tu również refleksje tych autorów, którzy zwracają uwagę nie tylko na wiele narastających zagrożeń dla życia małżeńsko-rodzinnego, ale skupiają się także na tym, jak pomóc tym związkom sakramentalnym, które muszą oprzeć się destrukcyjnym działaniom, niszczącym tradycyjny model małżeństwa i promującym rozwiązłość w intymnych stosunkach małżeńskich (por. Alfons Vansteenwegen, *Liebe...*; Franz Harant, *Leitlinien zum Umgang mit Menschen in Beziehungen „außer der Norm”*).

Wreszcie, obok analizy aktualnej sytuacji rodzin austriackich oraz refleksji skupiającej się na działaniach wspierających je pod kątem psychoanalitycznym i teologicznym (por. Erich Lehner, *Beziehungen gestalten und vertiefen. Perspektiven aus der Geschlechterforschung. Psychoanalyse und Theologie*), recenzowana publikacji poświęca w swej trzeciej części większą uwagę na te zagadnienia, które koncentrują się na wypracowaniu praktycznych wskazań, mających na celu wsparcie małżonków austriackich w budowaniu ich autentycznej wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej, opartej na nierozzerwalnym sakramencie (por. Susanne Savel-Damm, *Wenn Beziehungsideale und Lebenswirklichkeit in Konflikt geraten... Erfahrungen aus der Ehe- und Familienberatung*; Thomas Knieps-Port Le Roi, *Beziehung und*

Spiritualität in Ehe und Familie) oraz służących każdemu małżeństwu i rodzinie specjalistycznym poradnictwem. Chodzi tu także o te pary małżeńskie, które zagrożone są rozpadem ich wzajemnych więzi, oraz te, które pragną coś zmienić albo poprawić w swoim życiu (por. Susanne Heine, *Brüche – Scheitern – Neuanfang. Biblische Inspirationen*). Autorzy zwracają tu również uwagę na to, że istniejące w każdej diecezji austriackiej wspólnoty i organizacje kościelne stanowią dziś istotne profilaktyczne wsparcie dla tych rodzin, jak również dla osób rozwiedzionych czy żyjących w powtórnych związkach (por. Walter Schmolly, *Beziehungs-Pastoral: Prioritäten und aktuelle Herausforderungen*; Klaus Küng, *Beziehung leben zwischen Ideal und Wirklichkeit: Wir sind auf dem Weg*).

Warto zaznaczyć, że recenzowana publikacja może mieć istotne znaczenie dla pogłębienia refleksji pastoralnoteologicznej, dotyczącej bardzo ważnej tematyki, związanej z duszpasterstwem rodzin. Należy również pochwalić jasność języka i dobrą czytelność tej książki.

Ks. Ireneusz Celary, Uniwersytet Śląski

Ks. Ireneusz Celary, *Duszpasterstwo rodzin w Polskiej Misji Katolickiej w Wiedniu w latach 1981–2010*, Wydawnictwo Janineum, Wiedeń 2013, ss. 431, ISBN 9783901194221.

Przedmiotem rozprawy ks. dra hab. Ireneusza Celarego, prof. UŚ, są dzieje duszpasterstwa rodzin prowadzonego w stolicy Austrii przez księży zmarłych w latach 1981–2010. Przyjęcie powyższej cezurę czasowej jest zasadne, gdyż jest ono uwarunkowane kryteriami społeczno-politycznymi, które w jakimś stopniu decydowały o socjologicznej charakterystyce napływającej do Wiednia polskiej emigracji. Zgodnie z metodologicznymi założeniami teologii pastoralnej rozprawa składa się z trzech rozdziałów: *Kontekstualne uwarunkowania wiedeńskiego duszpasterstwa polskich rodzin*; *Troska polskiej misji katolickiej w Wiedniu o rodzinę w latach 1981–2010*; *Wyzwania dla polonijnego duszpasterstwa rodzin w Wiedniu*.

Pierwszy rozdział autor poświęca kontekstualnym uwarunkowaniom wiedeńskiego duszpasterstwa rodzin. Ukazuje poszczególne fale polskiej emigracji do Austrii, omawia specyfikę środowiska austriackiego i jego charakterystyczne rysy. Ważną częścią tej partii opracowania jest prezentacja polityki państwa austriackiego wobec rodzin imigrantów, ale też inicjatywy Kościoła Austrii na rzecz rodziny w latach 1981–2010, ukazanie rodziny jako przedmiotu duszpasterskiej posługi Kościoła, troski o prawa społeczne rodziny, czy wreszcie szkic o pomocy rodzinom imigrantów. Zgodnie z przyjętą metodą pastoralną, analizowany rozdział opraco-